

Matthias Benoni Hering

Festvm Angelorum Diem Civibus Academiae ... Indicens, Paralogismos Qvosdam Circa Doctrinam De Angelis Malis

Rostochii: Typis Io. Iac. Adleri, [1749?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1004035632>

Druck Freier Zugang

J. 512.

—
1749 Michaelis

~~M-1256.~~ 363.

M. 1749

RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO FRIDERICO,

PRINCIPE HEREDITARIO MECKLENBURGICO,
VANDALORVM, SVERINI ACRACEBURGI, COMITE
ITEM SVERINENSI, TERRARVM ROSTOCH
ET STARGARDIAE DOMINO,
DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO

FESTVM ANGELORVM DIEM
CIVIBVS ACADEMIAE OMNIBVS ET SINGVLIS

INDICENS,

PARALOGISMOS QVOSDAM CIRCA DOCTRINAM

DE

ANGELIS MALIS

NOTAT

MODERNVS ACADEMIAE ROSTOCHIENSIS

PRO RECTOR,

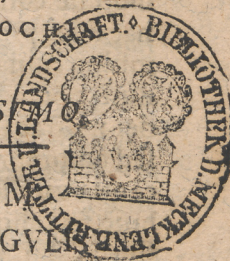
MATTHIAS BENONI HERING,

I. V. D. DVCAL. CONSISTORII CONSILIARIVS ET COD.

PROFESS. DVCAL PVBL. ORD.

ROSTOCHII,

Typis IO. IAC. ADLERI, SEREN. PRINC. AVL. & ACAD.
Typographi,

M. 1256 303

**

**

**

Inter nefandos illos, Religioni Christianae dicam scribentis, eiusque sanctiora dogmata flagitiose traducuntis notissimi IOH. CHRIST. EDELMANNI ausus, is facile eminet, quo sancto verbi diuini codici maculam inurere, eius auctoritatem euertere, atque anilibus ridiculisque fabulis, quidquid Scriptura S. grauer docet, miscere non erubescit callidus profecto hic atque sinceritatis speciem mentiens veterator. Neque scopo suo incongruum adhibuisse consilium censendus est, dum, sublato ita, quo christianae fidei professores nituntur, fundamento, cetera interitum omnino ruinamque minantur, pravaeque tandem mortalium cupidini, non ad sanctissimas NVMINIS LL., quas insensus hic fidei nostrae hostis non nisi imperantium LL. interpretatur, (a) sed ad propriam mentis libidinem se componendi, damnosa licentia vindicatur. Operose igitur, ast non feliciter, quidquid huic fini aliquo fauere modo videtur, colligens, ad id quoque passim delabitur, quod de diaboli existentia, actionibus, funestis cum hominibus commerciis, perspicuis Scripturae Sacrae effatis docentibus, explicari solet atque contenditur, quod omne vel ad primum adspectum non cohaerere, vel gentiliū figmentis mythicis ortum debere, pertinaciter sustinet. Data quidem opera, hoc, quidquid est insanientis negotii sibi sumsit, quando ingenio male luxurianti nimium indulgens, miram dicam an rabidam? illam metamorphosin inducit, qua solos ecclesiae ministros, quos tamen constitui & sana ratio suadet (b) & Scriptura Sacra iubet, (c) diabolorum nomine atque notatione insignire haud veretur, (d) adiunctis crebris scommatibus, criminationibus irrisionibusque bello huic, si diis placet, inuento assensum aliorum atque auctoritatem conciliaturus.

Quamquam vero, quod hunc in finem profert EDELMANNVS, vix quenquam mouere possit, cui sanioris mentis vel paululum datum est; attamen cum ipsius Sacrae Scripturae diuinæ auctoritati ita detrudere, eiusque vim irritam reddere conetur, non
super-

(a) *Im Glaubensbekaentnis* p. 150. 155.

(b) vid. CANTZII discipl. morales §. 2710. III. NETTELBLADT Hal. systema elementare iurispr. Nat. §. 654.

(c) quam ex S. litteris prolixè docuit b. FECHTIVS disput. de *Ministerii ecclesiastici necessitate*, quae hic legi meretur.

(d) l. c. p. 265. & alibi.

superciliose omnino despicienda sunt, quae in chartam coniecit, sed aliquam potius censuram merentur, ne nimium cauillationibus eiusmodi ab aliis tribuatur. Atque meditationem hanc festo huic angelorum diei conuenire, nemo non largietur, quo, dum in ecclesiis talia proponuntur, quae risui exponere aduersarius studet, ipsa fidei nostrae sinceritas atque certitudo stabiliatur. Quam ob rem VOBIS, CIVES ACADEMIAE HONORATISSIMI, quantum scriptionis huius angustiores ferent limites, & argumenta potiora EDELMANNIANA exponere, & quam parum iis roboris insit, ostendere suscipimus.

Dum in eo est EDELMANNVS, vt sententiae suae aliquid autoritatis conciliet, incautos minimum lectores seducturus, ab initio statim lepidas, quas superstitio hominum genuit, fabulas quasdam enumerat, (e), quas vel explosas esse, vel firmo destitui fundamento, qui emunctioris naris sunt, dudum agnouere. Neque autem, vbi serio rem agere videri volebat aduersarius, talia proferre ipsum decuisset, sed solidiora magis atque acutiora expectanda erant ab eo, qui Scripturae sacrae veritatem suis dieteriis euertere conabatur. Quis quaeso, quae tenebrosa papatus tempora, vel quo superstitiosis doctorum traditionibus subueniretur, vel cultui, quo tunc gens christiana delectabatur, quique nihil ex reuelatione diuina adiumenti sibi persuadere poterat, consuleretur, ridicula produxit commenta, ad firmandas, quarum Scriptura autor est, quasque ex illa de diabolorum natura operationibusque docere solent theologi, veritates, vnquam adlexit, aut iis sententiam suam roborare studuit? Non itaque metuimus, sed ridenda potius censemus, vana, quibus hic EDELMANNVS vtitur artificia, quibus nil quidquam contra Scripturam, et eos, qui hanc sequuntur, vnquam efficiet. Quod animaduertens forte aduersarius grauiora ipse conquirenda sibi esse duxit argumenta, quae iam videamus.

Cum in historia HIOBI, quam s. reuelatio exhibet, praecipue quanta, permittente Numine, vis sit atque potestas diabolica, doceatur, facile EDELMANNVS suspicatus fuit, historiae huius, (quam inuerecunde *ein abgeschmacktes Gedicht* appellat) omnem fidem ipsum resignare oportere. Ast infeliciter rem hanc tractat, totam historiam iustitiae diuinae e diametro opponi, tradens, dum ita

(2

pro-

(e) quas ex SCHVTZII *apparatu nominum* propriorum desumit im *Glaubensbekänntnis* p. 263 seqq.

pronunciat (f) : *Es kan wol nichts unsinnigers von einem gerechten Gott erdacht werden, als das der selbe einen Mann, den er selber vor schlecht und recht, vor gottsfürchtig und das böse meidend erkannte, seinem abgesagten Feinde dem Teufel zu gefallen, ohne Ursache verderbet.* Sed vero parum de iustitia diuina eiusque legibus meditatum fuisse aduersarium, facile videbunt, qui acutius paulo ex ratione & reuelatione de eadem edocti sunt. Hi enim norunt, cum sanctissima illa, quae Numinis est, iustitia adeo non pugnare, quod probis atque fidelibus suis cruciatus temporales infligat, vt potius ita magis ea eluceat, atque locupletius testimonium gloriae diuinae feratur, siquidem in salutem eorum, sic qui affliguntur, paterna haec castigatio cedit. (g) Quare & ad illa mala crucem piorum referre non dubitamus. quae prout in se spectantur, mala haud ducenda sunt, ad bonum quippe maius directa, sed in relatione spectata tantum pro talibus haberi possunt, quod iam alii, interque eos b. REINBECKIVS (h) docuere. Nimium se hic praecipitem dat EDELMANNVS, qui, dum de iustitia diuina iudicium ferre non veretur, & sapientiae summae, hominibus imperscrutabilis, & benignitatis, quae infinita est & immensa, leges metiri conatur. Absit vero, immo absit, talia eum audere, qui, de quo aduersarius vel maxime gloriatur, sanae rationis ductum sequi, ac ad eius normam cunctas suae mentis agitationes dirigere praetendit. Sane incautum se hic praebet EDELMANNVS, qui iniustitiae diuinum numen arguit, dicens : *Ich mag keinen Gott haben, der mich verderbet,* dum ipse, quod in capitis periculum inducere Hiobum, prohibitus a DEO diabolus sit, notat. Ita enim dum suppresseretur pius hic atque sincerus Numinis cultor, ex ipso diuino decreto non opprimendus erat. Neque, quod SYRACIDIS edictum, EDELMANNVS hic allegat, *mortem praestare vitae miserae*, quidpiam efficit, cum foecunda vberimaque salus tot tantasque afflictiones erat exceptura. Certe nulla sibi constant ratione, quae sic auctoritati huius historiae canonicae aduersarius magno labore opponit, quam verae, non fictae personae varia fata enumerare, si vel sola historica fides dictis *Ezech. XIV. 14 20.* & *Iac. V. 11.* habetur, non sine temeritate negabitur.

At vero nec solo hoc argumento pugnat EDELMANNVS, sed plura, & quod opinatur, maiora ipsi in promptu sunt, quae
sen-

(f) l. c. p. 264. (g) *Rom. VIII. 18. 1 Corinth. X. 13. 2 Corinth. IV. 17.*
(g) vid. *Betracht, über die Augspurg. Conf. Betracht. 3. §. 4.*

sententiae suae succurrere arbitratur. Atque hic primum totus in eo est, ut nominibus, quibus in Scriptura angeli mali appellantur, aliam prorsus inesse vim atque significatum declaret. Prouocat eum in finem ad *Satanae* nomen, quo in Scriptura V. T. praecipue angeli mali veniunt. Atque hic, non quod pueri in faba, se inuenisse putat, ex 1 Sam. XXIX, 4. 1 Reg. XI. 14 23. 25. ostendens, quod hoc nomine aduersarius quilibet notetur, & ad B. LVTHERI versionem, elencticamque illam saluatoris ad PE-TRVM exprobrationem, *Matth. XVI. 23.* prouocat. Quanquam vero id non negemus, *Satanae* nomen, prout alias, ita quoque in Scriptura aduersarii cuiusque notionem aliquando exprimere; non tamen id EDELMANNO damus, quod hic vocis significatus alios omnes excludat. Qui vocum, quibus ordinarii sermones constant, naturam ac indolem norunt, norunt quoque, quod una eademque vox, si materiale ipsius spectamus, diuersos admittat significatus, quod itaque & huic voci obtingere potuit. Et tale quid omnino hic deprehendi, ex aliis scripturae locis EDELMANNVS haurire, atque, ut iam hypothese aduersarii tantisper nos accommodantes, ad diuinam illorum originem non prouocemus, quod V. T. iam temporibus, *Satanae* voce substantia quaedam intelligens denotata sit, deprehendere potuisset. Produci- mus hic dictum 1 Paral. XXII. 1. ubi *Satanas*, qui Israelii resistebat, DAVIDI fastuosam illam populi computationem inspirasse dicitur, quod sane haud conuenienter de aduersario in genere ita, prout hic fit, enunciari posset. Ast recipiet se hic forte EDELMANNVS ad illam, qua sibi valde placet, opinionem, quod per angelos semper affectus illi animam humanam permouentes intelligantur, adeoque hic & factum, quo impulsus Rex Israelis numerum populi inibat, innui contendet. Verum, prouti neque aliqua firma constantique ratione hanc suam sententiam muniuit aduersarius, dum ZORNII auctoritati, Iudaeorum modo testimonio nixae, ad quam prouocat, (i) tantum tribuere haud valemus, quae etiam non euincit, quod *Satanae* nomini, ubicunque occurrit, ista notio iungenda sit, & praeterea interpretationes, quas huius opinionis gratia instituit EDELMANNUS, nimium sanae interpretationis regulis repugnant; sic eadem neminem, cui nuda sine argumentis congruis prolata dicta haud sufficiunt, mouebunt.

(i) l. c. p. 273.

Frustra autem hic ad ORIGENEM confugit EDELMANNVS, in quo quippe nihil ipsius criminationes praesidii habent. Decebat equidem Christianae doctrinae osorem, CELSI, qui religionem hanc suis sophismatibus sollicitè aggressus est, vestigia premere, eiusque plumis superbire. Hinc et, quae iam ille fidei nostrae opposuerat, hic reuocauit, atque fabulosis HERACLITI, PHERECYDIS atque AEGYPTIORVM de TYPHONE, HORO atque OSIRIDE narrationibus, originem diaboli, quem a DEO deseuuisse, Christiani perhibent, tribuere non erubuit. (k) Dum vero ipsius ORIGENIS ad has obiectiones responsum adeo infirmitatis arguit EDELMANNVS, ipse suas hic motas exceptiones solidius probare debuisset. Sumit, scripta Mosis longe post illorum Philosophorum aetatem consignata esse, quod tamen nec ipse, nec alius quispiam huc vsque sufficiente atque omnem oppositi formidinem excludente ratione confecit. Hoc itaque ipsi agendum, atque quae sine probatione hic ponit, argumentis solidis confirmanda fuissent, iisque solutione refutationeque maioribus. Atque quod ORIGENI ipsi abhorrentem a mente eius de diabolis sententiam affinxit, maximam certe audaciam prodit. Equidem, desiderarunt iam alii in hoc ecclesiae doctore, quod circa ista CELSI dubia minus se sollicitum praebuerit, sed id quidem patrum primae ecclesiae superstitioni, qua mysteria religionis non esse propalanda aut publico exponenda, iudicabant, non vero aduersae hac in causa Christianorum dogmatibus, sententiae ORIGENIS tribui oportere, docuit *III. & summe Ven.* A MOSHEIM (l) qui simul, quod ORIGENES neglexerat, solide adiunxit, CELSOque & eius psittacis os obtudit. (m)

Alteram, quam hic producit EDELMANNVS vocem, *Daemonis*, veteribus Philosophis vsitatam, vagam atque inconstantem esse, nemo ipsi facile negabit. (n) Ast id quoque dare eum oportet, ab ipsis hac etiam voce spiritus malignos, prima, qua conditi fuerant, perfectione orbatos, insigniri, quod ex allegato ab ipso CAELIO RHODIGINO (o) videre potuisset, nisi deliberato consilio coecutire maluisset. Non itaque EDELMANNVS, quod veritatis studiosum indagatorem decuisset, praestitit, qui neglectis aliis

(k) l. c. p. 275. (l) in notis ad ORIGENIS libros contra CELSV M p. 658. (m) *ibid.* p. 673. (n) *vid. cel. FROBESII programma rectoral. quod mysterium de daemonibus s. intelligentiis philosophicum reuelat., Helmst. 1747* (o) *Lect. antiqu. Lib. II. C. II p. 63.*

aliis significatibus, qui pariter isti voci iunguntur, eos modo vtraget, quos vanae suae opinioni favere iudicavit, callidum ita sophistam atque cauillatorem agens. Eadem ratione se gessit, quando de *diaboli* nomine, quod ubique *calumniatorem* denotare vult, differit, (p) vbi LVTHERO, qui ita 1 Timoth. III. 6. 7. 11. Tit. II. 3. Ephes. IV. 27. hanc vocem reddidit, vitio vertit, quod non semper eandem sic transtulerit. At vero qua EDELMANNVM vicit, perspicacia B. LVTHERI tale quid haud permisit. Quae enim sanior foret dictorum IOH. VIII. 44. 1 PETRI V. 8. mens, siquidem vocem *διαβολος*, mendacem siue *calumniatorem* reddidisset, tautologiam sic verbis Scripturae inferens, quam temere haud admitti debere, constat? Tacemus alia, quae hic ab aduersario afferuntur futilia, scommata atque detorsiones, quibus vis nihil inest, nihil quod veritati officeret, roboris. Quem enim non admiratione adficient sequentia, quae lepidum caput, in re seria ludens, proponit: (q) *Der Lucifer siehet doch einmahl viel zu helle aus, als das man glauben solte, das er ein Anherr der schwartzen Engel gewesen seyn solte. Denn er heist seinem Nahmen nach, auf gut rein- und hochteutsch, anders nichts als ein Lichtträger oder Lichtbringer, oder mit einem Worte, der Morgenstern, den alle Bauren dato noch am Himmel sehen, und also nimmermehr glauben können, das er vom Himmel gefallen sey, wie uns die Bibel weis machen will, folglich ist schon klar, das derselbe kein aechter Teufel seyn könne, weil er nicht allein gegenwärtig noch am Himmel stehet, da die Bibel Ies. XIV. 12. saget: er sey vom Himmel gefallen; Quis non hic insanientis vocem audire sibi videbitur?*

Accedimus nunc ad argumenta quibus EDELMANNVS rationis vocem mentitur, atque omnem quae doctrinae huic haberi posset fidem, euertere conatur. Primum illorum est, quod ex omnipraesentia Numinis deriuat, Ne fabulam narrare sapientioribus videamur, ipsa eius verba damus sequentia: (r) *Wo Gottes Feind ist, da kan ia er (Gott) nicht seyn, und wiederum wo er ist, da kan sein Feind nicht seyn, weil gegenseitige und einander widerstrebende Dinge unmöglich zu gleicher Zeit und an einem Ort zugegen seyn können, ohne einander zu verdringen. Et porro: Ist er ein allgegenwärtiger Gott, wie wir zu glauben vor geben, so lerne man ihn doch auch als einen allgegenwärtigen Gott erkennen, und wenn man das in der That thut, wo findet man denn seinen Feind? Nothwendig da, wo Gott nicht ist, folglich nirgends, weil Gott allenthalben ist, und kein Ort genennet werden kan, wo er nicht seyn solte. Adeo perplexa hic omnia sunt, vt quid sibi velit Philosophaster vix pateat. An ita DEum omnipraesentem quisquam & vel ipsa scriptura docet, vt aliorum entium extra se existentiam excludat? Illocalem, sed intimam tamen atque substantialem*

(p) l. c. p. 266 286. 301. (q) l. c. p. 270. (r) l. c. p. 289. 290.

Iem Numinis ad omnia relationem atque cum omnibus coëxistentiam omni-
praesentia DEI inuoluit, quae non est aliorum entium exclusiua, quod dudum
Philosophis atque Theologis probatum. Et qua quaeſo ratione omnium,
quae praeter DEum sunt, entium existentiam quis defenderet, si hunc argu-
mentandi modum ferremus? Ea enim ratione, qua reliqua entia extra DE-
um omnipraesentem ponuntur, etiam diabolus extra eum ponitur. Neque
quidquam hic absque principii contradictionis applicatio valet. Est Numini
tanquam creatura, tanquam substantia finita subordinatus diabolus, cui non
minus ac reliquis creaturis & conseruando eius existentiam & substantiali-
ter DEus praesens dicendus est. Sanè si haec colligendi ratio quid valeret,
aut nihil extra DEum existere, dicendum foret, aut Numini omnipraesentia
deneganda. Prius quidem EDELMANNVS ex hypothesi sua, quod quaeuis
creatura particula sit essentiae diuinae, concedet, sed explosum dudum est
ab aliis atque falsitatis conuictum, neque nos hic ei possumus immorari.

Non maior vis inest argumento alteri, quod ex diuina omnipotentia
deriuat. ita enim rationes subducit: (s) si DEus est omnipotens, diabolo
nulla competere potest potestas. Sed vero obiicit Theologis, quod diabolo
ea, quae DEI voluntati atque intentioni repugnant, ita, vt DEus impedire
ipsa nequeat, agendi potentiam tribuant, dum hostem infensum Numini e-
undem perhibent. Cui vero vnquam mens haec haesit, quod propria at-
que diuina non sustentata vi diabolus gaudeat, vtpote qui prout res creatae
omnes a DEo secundum sapientiam ipsius & immensam potentiam con-
seruatur.

Sed ohe! iam satis de paralogismis, quorum artifex est EDELMANNVS
dicta, atque plura spatii prohibent angusti termini. Esti vero, CIVES A-
CADEMIAE, lubentes largiamur, saluti gentis humanae consultum iri, si
a seductore illo serpente atque leone rugiente, i Petri V. 8. libera existeret
tamen cum contra sacri codicis clariora effata ita sentire nemo, qui reuela-
tioni fidem habet, queat, potius vt ab illius vi, potestate atque insidiis, qui-
bus incautos nos in pericula seducere tentat, quantum possumus nobis ca-
ueamus. Est infenso huic mortalium hosti concessa quidem iis, ni-
si restiterint, nocendi potestas, sed limitata tamen atque adstricta, ita vt si-
ne permissione Numinis sapientissimi in damnum nostrum eandem adhi-
bere non possit. Neque quibus ipsi resistere possumus media nos latere vo-
luit DEus, fidem scilicet saluificam illam in redemptorem. i Petri V. 9. nobis
hunc in finem commendans, atque imperans. Qua ab offensionibus Satanae
tuti, non equidem timide eundem metuendum, non tamen ideo despicien-
dum habemus. Atque ad hoc & hodie mentem nostram adplicemus, atque
sumamus diuinam armaturam, vt aduerso tempore resistere, & confectis o-
mnibus, stare possumus. Ephes. VI. 13 sqq.

(s) ibid. p. 290.

P. P. SVB SIGILLO ACADEMIAE ROSTOCHIENSIS,
IPSO ANGELORVM FESTO DIE

A. R. S. C1810CCXXXVIII,

aliis significatibus, qui pariter isti voci iunguntur, get, quos vanae suae opinioni favere iudicavit, sophistam atque caullatorem agens. Eadem ratio quando de *diaboli* nomine, quod ubique *calumniator* vult, differit, (p) vbi LVTHERO, qui ita i Timoth Tit. II. 3. Ephes. IV. 27. hanc vocem reddidit, vitio non semper eandem sic transtulerit. At vero quae NVM vicit, perspicacia B. LVTHERI tale quid ha Quae enim sanior foret dictorum IOH. VIII. 44. i mens, siquidem vocem *διαβολον*, mendacem siue calum didisset, tautologiam sic verbis Scripturae inferens, haud admitti debere, constat? Tacemus alia, quae hio afferuntur futilia, scommata atque detorsiones, quhil inest, nihil quod veritati officeret, roboris. Quae admiratione adficient sequentia, quae lepidum caput ludens, proponit: (q) *Der Lucifer siehet doch einmahl aus, als das man glauben solte, das er ein Anherr der schwar wesen seyn solte. Denn er heist seinem Nahmen nach, auf gut r teutsch, anders nichts als ein Lichtträger oder Lichtbring einem Worte, der Morgenstern, den alle Bauern dato noch sehen, und also nimmermehr glauben können, das er vom len sey, wie uns die Bibel weifs machen will, folglich ist schon selbe kein aechter Teufel seyn könne, weil er nicht allei noch am Himmel stehet, da die Bibel Ies. XIV. 12. saget: er mel gefallen; Quis non hic infanientis vocem audire si*

Accedimus nunc ad argumenta quibus EDELMAN vocem mentitur, atque omnem quae doctrinae huic haberi p uertere conatur. Primum illorum est, quod ex omni praesent riuat. Ne fabulam narrare sapientioribus videamur, ipsa ein sequentia: (r) *Wo Gottes Feind ist, da kan in er (Gott) nicht seyn wo er ist, da kan sein Feind nicht seyn, weil gegenseitige und einande de Dinge unmöglich zu gleicher Zeit und an einem Ort zug egen se einander zu verdringen. Et porro: Ist er ein allgegenwärtiger glauben vorgehen, so lerne man ihn doch auch als einen allgegenwärti nen, und wenn man das in der That thut, wo findet man denn seiner wendig da, wo GOTT nicht ist, folglich nirgends, weil GOTT allentha Ort genennet werden kan, wo er nicht seyn solte. Adeo perplexa i vt quid sibi velit Philosophaster vix pateat. An ita DEum tem quisquam & vel ipsa scriptura docet, vt aliorum entium stentiam excludat? Illocalem, sed intimam tamen atq*

(p) l. c. p. 266 286. 301. (q) l. c. p. 270. (r) l. c. p. 289

